

Thư từ Bangkok
Nancy Nguyễn

Anh ạ,

Đây là lần thứ 2 em đến Thái Lan, không có nhiều bỡ ngỡ, Thái Lan đón em bằng cái nóng hầm hập miền nhiệt đới y như Sài Gòn mình. Mà thật ra, Thái Lan giống Sài Gòn nhiều lắm. Chỉ khác là ... con người ta vẫn còn lương thiện. Lần trước em đến, lo mình không nói được tiếng Thái sẽ bị chạt chém như ở VN, bạn đi chung với em (đã sống ở đây từ khi lên 12) bảo em không phải lo, con người ở đây thực thà lắm. Mà thật, em ra chợ mua Mãng Cầu (thứ trái cây em thích nhất) em không biết hỏi giá, họ cũng không biết trả lời giá cả bằng tiếng Anh, em chỉ xoè tiền ra, họ rút, rồi trả tiền dư lại cho em. Em liếc nhìn bạn em, hấn cười, gật đầu, chắp 2 tay cảm ơn người bán hàng bằng tiếng Thái, họ cũng chắp 2 tay cảm ơn tụi em. Rồi 2 đứa về khách sạn.

Đêm đó em không ngủ được (có lẽ vì chưa quen giờ), em nhớ hồi lên 3, lên 5, em theo ba má đi nhà thờ. Mỗi khi gặp các bậc ông bà, không cứ là có bà con họ hàng hay không ba má hay khoanh tay cúi đầu chào. Chẳng biết vì sao khi lớn lên, nét văn hoá này không còn thấy nữa.

Anh nói em, người ta bảo "dân gian" tức "dân" thì "gian". Anh nói xã hội ngày nay ra như thế cũng vì thằng dân tự hại thằng dân, không đổ cho nhà nước, rằng thế là thiếu khách quan. Anh à, em không biết xã hội nơi anh lớn lên thế nào, có thể các vùng miền khác nhau chẳng? Nhưng cái nơi nuôi em lớn, hẻm Hoàng Mai của phường 16 quận Gò Vấp, nhà em không có khoá. Cái cửa không khoá ấy cũng một thời ám ảnh tuổi thơ em, em nhớ hoài vì nó theo em vào ... ác mộng. Đêm em hay mơ thấy có cái gì đó tràn vào nhà khi em ở 1 mình, mà cửa thì lại không thể khoá chặt. Em cứ thắc mắc hoài, cửa nhà em chỉ có 1 cái then, cài rồi mà chỉ cần cầm 2 cánh cửa lắc nhẹ 1 lúc là bung, sao ba má không sửa lại cho an toàn. Thực ra thời ấy ba má em không làm khoá kỹ vì chả bao giờ có chuyện mất cắp. Nhà em mà thiếu thốn gì, chả bao giờ phải trộm, cứ sang hàng xóm mượn về dùng, xong trả lại, cả tiền bạc cũng thế.

Anh bảo em "dân" thì "gian" nhưng em nghĩ, họ chỉ mới bắt đầu như thế dăm chục năm trở lại đây thôi. Anh ạ, xã hội nào cũng có thầy có ma, có người hiền lương có kẻ gian tà, giống như trong rừng luôn có cây này cây khác, nhưng môi trường, cơ chế, là cái quyết định 1 con người phải như thế nào mới có thể tồn tại. Cùng là người Việt Nam, nhưng sinh trưởng ở những nơi khác nhau thì bên cạnh cá tính riêng, sẽ có những đặc tính của xã hội nơi họ sống phản ánh vào nhân cách. **Dân Việt Nam bây giờ gian thật, tự mình giết mình, nhưng đó quyết không phải là bản chất người mình đâu!** Em thấy họ đáng thương hơn đáng giận. Em mong 1 ngày anh cũng thấy họ đáng thương.

Lần này trở lại Thái Lan, em mượn 1 giường ở Khaosan. Khaosan là khu phố Tây của Bangkok, nơi dung dưỡng những đứa du lịch ít tiền như em. Họ có những khách sạn "ký túc xá" nơi không cho mượn theo phòng nhưng là mượn theo giường. Phòng của em có 4 giường, mỗi giường 2 tầng, tức là có 8 người ở chung, mỗi đêm chỉ tốn 7 đô la Mỹ. Phòng ở chung nên hành lý thường được chất chung gọn vào 1 góc, iPad em cũng để ngay trên giường mỗi khi đi tắm hay đi ... "số 2" mà chưa 1 lần lo ... biến mất. Mấy khi ra ngoài đi dạo, uống vài ly bia với bạn, em cũng để hết trên giường. Anh ạ, **lúc đó em nhớ Việt Nam lắm! Nhưng là nhớ Việt Nam của ngày cũ, khi em còn bé, lúc người ta còn lương thiện với nhau.**

Người Việt mình, xấu hổ lắm anh, giờ xuất khẩu cả cái gian trá sang đất Thái, làm nước cam giả, móc túi, giật đồ.

Anh ạ, Thái Lan là một trong số hiếm hoi những quốc gia còn theo thể chế Quân Chủ. Thái Lan may mắn có một vị vua anh minh, tài giỏi, thương người. Hầu như người Thái nào, dù già dù trẻ, cũng đều tôn kính và biết ơn đương kim hoàng đế của họ. Ông là người đã đem thương hiệu hoa quả trái cây Thái Lan đi khắp thế giới. Ý thức được Thái Lan là một đất nước nông nghiệp, cả cuộc đời ông cống hiến cho việc "làm sao để mọi siêu thị trên thế giới phải có trái cây Thái Lan, gạo Thái Lan, thực phẩm chế biến Thái Lan". Nhưng vị vua khả kính này đã già lắm rồi, tầm 90 tuổi rồi, muốn về hưu mà dân Thái không ưng cho ông thoái vị, vì Thái Tử và các Hoàng Tử, theo dân Thái, đều không ra gì.

Điều em muốn nói là dấu đạt được nhiều tiến bộ trong vòng 50 năm qua, cơ chế của Thái Lan vẫn không phải là 1 cơ chế khuyến khích sự phát triển. Sự phát triển có được hoàn toàn do yếu tố may mắn, mang tính cá thể

chứ không phải là tính hệ thống. Nhìn rộng ra, mọi cơ chế độc tài đều như thế. Không phải là nó chắc chắn sẽ không có sự phát triển, nhưng **sự phát triển nếu có của 1 thể chế độc tài dựa phần lớn vào sự may mắn, và chỉ mang tính cá thể. Và sự phát triển hay thậm chí tồn vong của 1 đất nước thì không thể dựa vào yếu tố này. Nên cái đáng chống, và cần phải chống, không phải là 1, 2 hay 3, 4 ông bà lãnh đạo. Một**

khi cái cơ chế này còn tồn tại, thì sự thay đổi cá thể chỉ là phần rất ngọn của vấn đề, như Thái Lan, dù đã trở thành cường quốc của khu vực, là trung tâm mới của ĐNA, nhưng khi vị đương kim hoàng đế băng hà, chắc chắn sẽ phải đối mặt với một cơn chính biến lớn lao.

Thư đã dài, em viết nữa chắc anh sẽ chẳng thèm đọc đâu, gửi anh ít hình em chụp chung với ông bác em siêu quậy của em ở Bangkok. Anh ạ, Việt Nam mình đã từng là một nơi đáng để được sinh ra, chứ không phải là đáng để

phải ra đi như bây giờ ...